

Sĩ t x a và chuy n c u may tr c k thi

Tác Giả: Lê Thái Dũng

Thứ Bảy, 10 Tháng 7 Năm 2010 18:20

C đ n tr c m i k thi, ng i ta l i b t g p các sĩ t lên chùa, đ n th p h ng xin l c hay đ n Văn Mi u s đ u r uà, l y bia ti n sĩ...

Th c ra dù có nh ng đ m khác nhau theo s bi n đ i c a đ i s ng xã h i nh ng đ u đó ch là s ti p n i nh ng gì đã có t xa x a - nh ng sĩ t x a cũng c u may tr c m i k thi.

▣ Cúng bái t i các n i th ph ng Thánh Nho

N i th ph ng Thánh Nho là nh ng đ n, mi u th Kh ng T và các b c ti n hi n Nho gia khác, ch ng h n nh Chu Văn An; sĩ t đ n đây l bái đ t lòng thành kính, ng ng m . Trong nh ng n i th ph ng, Văn Mi u kính đô là n i th chính, có tính ch t qu c gia nên đ c nhi u sĩ t tìm đ n.

Sau khi làm l t i Văn Mi u, sĩ t s ra chiêm bái hàng bia Ti n sĩ, n i ghi tên nh ng ng i đ đ t qua các k thi tr c đ và đ c nh ng dòng ch trong n i dung văn bia v i nh ng l i nh c nh , đ ng viên, khuy n khích. Trái ng c v i nh ng cách “c u may” b ng cách xoa đ u r uà đá, xoa m t bia nh suy nghĩ l ch l c c a các sĩ t th i nay, sĩ t x a ch đ ng xem đ c các t m bia Ti n sĩ đ c m nh n, suy ng m ý nghĩa, thông đ p tinh th n mà ng i x a g i g m, t đó n l c v n lên noi theo g ng các b c ti n nhân.

Đúng nh n i dung t m bia Ti n sĩ khoa Giáp Thìn (1604) có đ n vi t: “Bia đá nguy nga, tr ng Giám s ng s ng b ng đ , chính đ nêu g ng cho sĩ t , làm tr đá v ng ch c cho n n danh giáo”.

N u thi Thăng Long, ngoài Văn Mi u, sĩ t còn đ n đ n Ng c S n n i th ph ng nhi u b c thánh th n, trong đó có Văn X ng đ quân v th n coi sóc v văn ch ng khoa b ng. Dân gian quan ni m r ng n u ai đ c ông c m bút ch m vào tên thì h c hành t n t i, thi c thành đ t đ cao, chính vì quan ni m đây là n i bi u t ng cho văn h c mà sau này đ n đ i Nguy n, m t đ i quan và là nhà trí th c đ t Thăng Long là Nguy n Văn Siêu đã cho đ ng “đài nghiên, tháp bút” tr c c ng đ n làm phong phú thêm cho n i bi u tr ng văn h c này.

Sĩ t_u x_ua và chuy_{en} c_u may tr_uc k_hi thi

Tác Giả: Lê Thái Dũng

Thứ Bảy, 10 Tháng 7 Năm 2010 18:20

H_oi đ_{ang} gi_{am} kh_ox_ua.

Đi_u thú v_à là ngay tr_uc c_ung vào đ_{en} Ng_{oc} S_{on} còn đ_op n_{oi} hai bên hình r_ung, h_o g_oi g_om hàm ý mong ng_oo i h_{oc} s_o có ngày đ_{oc} đ_{oc} tên trên b_{an}g Long, b_{an}g H_o (hay còn g_oi chung là b_{an}g Long h_o).

Đây là m_{ot} cách g_oi khác c_ua b_{an}g vàng đ_{oc} tên nh_{ung} ng_oo i đ_{oc} Ti_{en} sĩ theo cách g_oi có t_u th_oi Đ_{oc}ng _o Trung Qu_{oc} c_u nên trong n_{oi} dung nhi_u bia Ti_{en} sĩ đ_u nh_{oc} t_ui, ví d_u: “L_oy khoa Ti_{en} sĩ làm b_{an}g Long h_o, mà s_o nghi_op các danh nho đ_u b_ot đ_u t_u khoa c_u, khi_{en} cho nhân tài dùng mãi không h_ot” (Bia Ti_{en} sĩ khoa Giáp Thìn-1604) ho_c câu: “K_o sĩ _o ch_on nhà tranh vách đ_ot, m_{ot} khi đ_{oc} đ_{oc} ghi tên _o b_{an}g Long h_o, thân đ_{oc} đ_{oc} vào h_ong khoa danh thì ph_oi làm th_o nào đ_o không h_o th_on v_oi t_um đá này” (Bia Ti_{en} sĩ khoa Bính Đ_on -1746).

Sĩ t̄ x̄ a và chuȳn c̄ u may tr̄ c k̄ thi

Tác Giả: Lê Thái Dũng

Thứ Bảy, 10 Tháng 7 Năm 2010 18:20

Đi c̄ u m̄ ng

Các sĩ t̄ th̄ i x̄ a tr̄ c khi đi thi th̄ ng đ̄ n nh̄ ng đ̄ n, mī u đ̄ c cho là r̄ t linh thiêng đ̄ c̄ u m̄ ng.

Có th̄ hī u c̄ u m̄ ng là vī c m̄ t nḡ i tr̄ c khi ngū muốn m̄ thấy mô̄ t giấc chiêm bao đ̄ bī t v̄ đī u gì đó mà h̄ đang đ̄ nh̄ th̄ c hī n. Theo các sách v̄ thū t gī i đoán m̄ ng thì câu mô̄ ng đ̄ c chia làm hai tr̄ ng h̄ p, mū n đ̄ c gī c m̄ ng lành ḡ i là “kỳ” (Kỳ mô̄ ng), không muốn thấy điềm hung trong gī c m̄ ng ḡ i là “nh̄ ng” (Nh̄ ng mô̄ ng).

Nḡ i ta c̄ u m̄ ng b̄ ng cách l̄ bá tr̄ c khi đi nḡ và suy nghĩ luôn liên t̄ ng, chú tâm câu khẩn thân thánh báo cho mình ḡ p m̄ ng lành tránh ḡ p mô̄ ng đ̄. Theo các giai thō i v̄ nh̄ ng v̄ Tī n sĩ Nho h̄ c, tr̄ c khi thi đ̄ , nhī u nḡ i lúc v̄ kinh đô Thăng Long đ̄ thi đ̄ u tìm đ̄ n nḡ i t̄ i đ̄ n Tr̄ n Vũ (t̄ c Tr̄ n Vũ quán) đ̄ c̄ u m̄ ng.

Có nh̄ ng v̄ thì c̄ u m̄ ng ã nh̄ ng n̄ i khác nhau nh̄ Nguȳ n Kh̄ c Tuy (đ̄ Tī n sĩ khoa Quý Mùi -1553) c̄ u m̄ ng ã chùa Yên T̄ (nay thū c Qū ng Ninh), Nguȳ n Duy Thì (đ̄ Tī n sĩ khoa Mậu Tū t -1598) c̄ u m̄ ng ã am Xuân Lô i (nay thū c Yên Phong, Vĩnh Phúc); Nguȳ n Minh Trī t (đ̄ Thám hoa khoa Tân Mùi -1631) c̄ u m̄ ng ã chùa H̄ ng H̄ i (nay thū c huȳn Chí Linh, H̄ i Đ̄ ng)...

Dùng th̄ c đ̄ n dành cho sĩ t̄

Không ch̄ đ̄ n ngày nay chúng ta m̄ i quan tâm đ̄ n chuȳn ăn ū ng khi thi c̄ mà t̄ x̄ a nó đã đ̄ c áp đ̄ ng ph̄ bī n. Theo quan nī m dân gian thì có m̄ t s̄ đ̄ ăn v̄ a b̄ , gī đ̄ c s̄ c kh̄ e và th̄ tr̄ ng t̄ t nh̄ t mà l̄ i mang ȳ u t̄ tâm lý c̄ u may nh̄ các th̄ c ăn làm t̄ đ̄ , đ̄ u, ngô hō c món chè hā t sen.

Ngoài ra còn có các các lō i qū nh̄ táo, quýt... và món ăn th̄ ng đ̄ c dùng n̄ u sĩ t̄ có đī u kī n, đó là món cá chép vì nḡ i x̄ a quan nī m r̄ ng cá chép có th̄ v̄ t Vũ môn hóa r̄ ng, nó bī u t̄ ng cho s̄ thành công. Cha ông ta còn v̄ n đ̄ ng các món ăn theo thuȳ t âm đ̄ ng ngũ hành, tùy theo m̄ nh c̄ a t̄ ng nḡ i mà ăn các món phù h̄ p đ̄ thông minh, sáng sū t nh̄ đ̄ u ph̄ , đ̄ u cá, cháo tim gan l̄ n, th̄ t chó, rong bī n, ū ng n̄ c đ̄ u, m̄ t ong...

S̄ lī u chính th̄ ng c̄ a Vī t Nam không cho bī t c̄ th̄ các sĩ t̄ th̄ i x̄ a dùng nh̄ ng món ăn gì tr̄ c khi thi, nh̄ ng xét theo s̄ ã nh̄ h̄ ng t̄ tài lī u h̄ c t̄ p, cách th̄ c thi c̄ , n̄ i dung thi...

Sĩ tử xưa và chuyn củ u may tru c ki thi

Tác Giả: Lê Thái Dũng
Thứ Bảy, 10 Tháng 7 Năm 2010 18:20

theo mô hình củ a phu ng Bi c thì vit c các sĩ tử nh c ta thi i xu a không tho bi qua các món ăn trong ki thi gio ng nhà sĩ tử phu ng Bi c.

Theo nhà ng ghi chép củ a thi th ch củ Trung Quo c thì vào đi Đi ng (618 –907), các sĩ tử thi ng số đo ng màt món gii là “viên xu ng bi ích trí”. Món ăn này gom các vi : xu ng bi , vit n chí, ngo u th t, cát cánh, nhân sâm, bách pho c linh, chò phu th , nhà c quo . Ngo i ta đem các vi đó tán nhà , tru n vi màt ong ri vo thành viên tròn, ngày uo ng 2 lon có tác đo ng ôn thi n, tráng đo ng, khai tâm, tăng trí nhà giúp hoc và làm bài thi ri t th .

Ngoài ra các sĩ tử xu a còn ăn nhiu màt món gii là ho đào. Đây là món ăn vi thuc có tác đo ng ích trí, củ ng trí giúp minh mon, sáng sut, khi hoc và thi không thoy màt mi mà tinh thi n minh mon, th nh táo.

Ngày nay các nhà khoa hoc đã đem phân tích thành phun củ a ho đào, kit qua cho thiy hàm lipit cao, phun lon là các chòt axit béo củ a no. Đó là chòt có quan ho màt thit đin củ u tho sinh lý củ a não bi (lipit chiếm đin 60% thành phun th bào não trong thng số 7 loi thành phun dinh đong nhm trong não ngoi). Đây là đong lipit có tác đong tht thi tinh thin, nhàt là đivi nhà ng ngoi hot đing trí óc cao.

Chu n bi lu chong

Các sĩ tử phu i th chun bi tru c cho mình màt chong và màt lu nhà đi c đan bi ng tre đi mang vào tru ng thi ri chòn cho mình màt chò đong lu đit chong. Tru ng thi là màt khu đit đi c chòn sốn đi c rào đi u xung quanh, có lu canh và đi c chia làm 3 khu vi c: Khu nhi liên dung đi cho kho quan, khu ngoi i liên dung cho các quan giám thi và khu vi c dành cho sĩ tử . Hai khu vi c kia đi c đong nhà, lop mái còn khu vi c dành cho sĩ tử chò là khoang đit tru ng, ngoi đi thi phu i mang lu chong củ a mình vào, loy đó làm nhi che chòn nhng ma, đây cũng là nhi sĩ tử làm bài thi.

Đây là đim khác bit so vi thi thic khoa củ củ a Trung Quo c. Trong củ n Kin văn tiu loc, nhà bác hoc Lê Quý Đon cho bit nhàn xét củ a sĩ phu nh c ngoài nhà sau: “Quy củ tru ng thi củ a ta khác vi chò đi thi củ củ a Trung Quo c. Cho nên trong quyn Số giao ki số củ a Chu Xán có nói: Tru ng thi củ a nh c y không có nhà làm sốn, sĩ tử ngoi trong các lou, pho c xuong đit mà vit”.

Sĩ t̄ x̄ a và chuȳn c̄ u may tr̄ c̄ k̄ thi

Tác Giả: Lê Thái Dũng

Thứ Bảy, 10 Tháng 7 Năm 2010 18:20

▣ Mang bên mình nh̄ ng v̄ t may m̄ n trong h̄ c hành, thi c̄

M̄ t trong nh̄ ng cách t̄ o đ̄ t̄ o tâm lý an tâm, t̄ tin h̄ n, các sĩ t̄ tùy đī u kī n khác nhau s̄ mang theo bên mình nh̄ ng v̄ t bī u t̄ ng cho s̄ may m̄ n nh̄ bùa chú, bùa h̄ m̄ nh hō c mang đ̄ v̄ t, áo mũ có màu s̄ c h̄ p v̄ i m̄ nh c̄ a nḡ i đó. Đ̄ c bī t, nḡ i ta mang nh̄ ng v̄ t bī u t̄ ng cho s̄ thông minh, h̄ c hành thi c̄ hanh thông nh̄ : Bút Văn X̄ ng (bút có cán dài, ngòi nh̄ n. Vì cán bút làm b̄ ng ḡ dài ḡ i là “tr̄ ng m̄ c”, nḡ v̄ i qū t̄ n, bī u t̄ ng c̄ a sao Văn X̄ ng, ngòi sao văn h̄ c); Nḡ c hình con ve s̄ u hō c thêu hình ve vào áo mũ (ve s̄ u ḡ i theo ch̄ Hán là “Thī n”, tī ng kêu liên t̄ c, vang xa nên ḡ i là “thī n liên” th̄ hī n s̄ không nḡ ng đ̄ đ̄ t m̄ c đích vì th̄ còn ḡ i là “thī n liên quán quân” nên đ̄ c coi nh̄ s̄ n̄ l̄ c không nḡ ng s̄ đ̄ t đ̄ c ngòi quán quân, đ̄ u b̄ ng); Th̄ kh̄ c hình v̄ t bī i d̄ i lá sen (sen bī u t̄ ng cho thanh cao, tinh khī t ḡ i theo ch̄ Hán là “liên” coi nh̄ s̄ liên t̄ c, không nḡ ng. Còn v̄ t ch̄ Hán ḡ i là “áp” ḡ n âm v̄ i “giáp”, t̄ c t̄ m b̄ ng do vua ban danh hī u cho nḡ i đ̄ nh̄ Đ̄ nh̄ t giáp tī n sĩ c̄ p đ̄ , Đ̄ nh̄ giáp tī n sĩ xū t thân...)

▣ H̄ c thū c b̄ ng ch̄ h́y

Tr̄ c khi thi, ôn luȳn l̄ i kī n th̄ c là chuȳn đ̄ ng nhiên, nh̄ ng vī c quan tr̄ ng nh̄ t tr̄ c khi b̄ c vào k̄ thi là sĩ t̄ ph̄ i h̄ c thū c b̄ ng lī t kê các ch̄ h́y c̄ n tránh mà quan tr̄ ng đã công b̄ t tr̄ c. Đī u này giúp khi làm bài bī t mà tránh vī t các ch̄ h́y đó trong bài văn c̄ a mình, n̄ u không dù văn hay, ch̄ đ̄ p đ̄ n đâu cũng s̄ b̄ đánh tr̄ t, th̄ m chí còn b̄ t̄ i tùy theo m̄ c đ̄ , có th̄ b̄ ph̄ t giam, trū t quȳ n đ̄ thi hai khóa hō c c̄ m thi vĩnh vī n...

Có hai d̄ ng ch̄ h́y là Tr̄ ng h́y (h́y n̄ ng) ḡ m tên vua, hoàng h̄ u, hoàng t̄ , hī u c̄ a vua... và Kinh h́y (h́y nh̄) ḡ m tên h̄ hàng hō c tiên t̄ lâu đ̄ i c̄ a vua. Do đó trong tr̄ ng h̄ p làm bài, đ̄ n nh̄ ng ch̄ h́y thì sĩ t̄ ph̄ i dùng ch̄ khác thay th̄ , hō c vī t thī u nét hō c ph̄ i tách ch̄ đó ra.